

Rezerwat Sine Wiry - progi skalne na rzece Wetlina

SŁOWO WSTĘPNE

NATURA nie zna się na żartach, zawsze autentyczna, zawsze poważna, zawsze surowa, racja jest zawsze po jej stronie, pomyłki i błędy zdarzają się wyłącznie ludziom, człowiekiem, który nie jest w stanie jej docenić, pogardza, jedynie szczeremu, czystemu i pełnemu zapału ulega i wyjawia swe tajemnice .

J.W. Goethe

Środowisko jest to całość naturalnych, zewnętrznych warunków działających na jednostki biologiczne (organizmy żywe): populacje, gatunki, zbiorowiska. Środowisko można podzielić na cztery odrębne przedziały (strefy): woda, powietrze, gleba, organizmy żywe (biosfera) i ich eksponowane powierzchnie ciała i tkanek.

Środowisko osobnika obejmuje wszystkie elementy środowiska zewnętrznego występujące we Wszechświecie; inaczej mówiąc, jest to fizyczne i biologiczne otoczenie organizmów żywych, w tym i człowieka - zarówno naturalne jak i antropogeniczne. Człowiek dzięki swoim zdolnościom innowacyjnym i kreatywnym przekształca środowisko naturalne tworząc środowisko antropogeniczne (sztuczne), które określa się również mianem „środowiska kulturowego”. To inne, nienaturalne środowisko kulturowe obejmuje różne rodzaje wytworów ludzkiej działalności, zarówno materialnej (np. architektura czy przemysł, czy też aglomeracje miejskie i wsie, sieć dróg czy sztuczne akweny), jak i niematerialnej (np. dzieła literackie, muzyka czy sztuka) a także tradycję lokalną, regionalną i narodową. Oddziaływania antropogeniczne są więc każdymi świadomymi lub nieświadomymi, celowymi lub przypadkowymi bodźcami pochodzącymi ze strony człowieka, które wywołują reakcje ze strony środowiska naturalnego.

Zasoby fizyczne środowiska naturalnego dzieli się na zasoby odnawialne i zasoby nieodnawialne. Fizyczne zasoby środowiska naturalnego wyczerpują się, w miarę ich eksploatacji i stają unikatowymi. Proces ten, jeśli jest nieodwracalny to niekorzystnie wpływa na obecny i przyszły rozwój gospodarczy i społeczny każdego państwa. Jednak współczesne skutki środowiskowe sposobu wykorzystywania zasobów nieodnawialnych budzą większe obawy niż możliwość wyczerpania się tych zasobów, tzn., że stanowią poważniejszy problem ekologiczny, niż ryzyko ich braku.

Ochrona środowiska naturalnego polega na eliminowaniu, bądź ograniczaniu przejawów i postaw szkodliwych w nim przekształceń. Obejmuje ona zespół działań, które związane są z zapobieganiem powstawaniu tych szkodliwych przekształceń lub ich ograniczaniem, a także rewolucją, rekultywacją, czy renaturyzacją elementów środowiska. Ochrona środowiska prowadzona może być przez podjęcie lub zaniechanie działań, które umożliwiają zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej. Ważne jest przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska i przywracanie jego elementów do stanu przypominającego pierwotne tło geochemiczne.

Oddając Państwu tę monografię o stanie środowiska Województwa Podkarpackiego do analizy mam nadzieję, że bogactwo i relatywny udział poszczególnych rodzajów systemów biologicznych w obrębie danej powierzchni, lub w ramach jednostek typologicznych wyższego rzędu, pokażą kolejne fazy (1) niszczenia lub odbudowy zbiorowisk pierwotnych i tworzenia krajobrazów kulturowych, (2) zaniku lub pojawiania się tradycyjnych form krajobrazu kulturowego i (3) spadku lub wzrostu zmienności genetycznej zarówno w obrębie gatunków dzikich, jak i hodowanych.

Krajobraz jest wycinkiem środowiska naturalnego. Obejmuje on całość przyrody wraz z elementami wprowadzonymi przez człowieka na pewnym ograniczonym odcinku Ziemi. Odnosi się on do przestrzennego i materialnego wymiaru rzeczywistości ziemskiej. Oznacza więc kompleksowy system, który składa się z form rzeźby terenu, wód, roślinności i gleb, skał i atmosfery.

W tak rozumianym krajobrazie występują naturalne cuda przyrody. Jednym z nich są źródła wód mineralnych i naturalne wypływy ropy naftowej i emisje gazu ziemnego na terenie polskich Bieszczad i wschodniej części Ukrainy - zjawisko unikatowe w Polsce i Europie a znane od czasów starożytnych.

Cuda natury Województwa Podkarpackiego, po raz pierwszy prezentowane w monografii o stanie środowiska, niech będą Państwa dumą narodową.

dr inż. Ewa J. Lipińska
Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska